

Instytucje rynku pracy

Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- pełnego i produktywnego zatrudnienia,
- rozwoju zasobów ludzkich,
- osiągnięcia wysokiej jakości pracy,
- wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Powyższe zadania realizowane są na podstawie:

- ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia zawierającego zasady realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia,
- inicjatyw samorządu gminy, powiatu, województwa i partnerów społecznych.

Instytucjami rynku pracy realizującymi zadania określone w ustawie z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.) są:

1. Publiczne służby zatrudnienia;
2. Ochotnicze Hufce Pracy;
3. Agencje zatrudnienia;
4. Instytucje szkoleniowe;
5. Instytucje dialogu społecznego;
6. Instytucje partnerstwa lokalnego.

1. Publiczne służby zatrudnienia

W Polsce publiczne służby zatrudnienia (PSZ) tworzą :

- organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy,
- minister właściwy ds. pracy oraz urząd obsługujący ministra właściwego do spraw pracy,
- oraz urzędy wojewódzkie

realizujące zadania określone ustawą z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

Cele PSZ są realizowane poprzez udzielanie pomocy osobom poszukującym pracy, bezrobotnym i pracodawcom, oferując usługi z zakresu pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń, oraz realizując programy aktywizacji zawodowej.

Poziom wojewódzki - 16 wojewódzkich urzędów pracy.

Wojewódzkie Urzędy Pracy (WUP) stanowią jednostki organizacyjne samorządu województwa, podlegają i działają z ramienia Marszałka województwa. Odpowiedzialne są m.in. za określanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy (m.in. poprzez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz rynku pracy).

Do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy, realizowanych przez wojewódzkie urzędy pracy w zakresie poradnictwa zawodowego należy:

- organizowanie i koordynowanie oraz świadczenie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także ich rozwijanie na terenie województwa,
- opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych na terenie województwa.

Bezpośrednio usługi poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy realizują Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej funkcjonujące w ramach wojewódzkich urzędów.

Centra (CIiPKZ) są wyspecjalizowanymi komórkami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego. Doradcy zawodowi w centrach prowadzą usługi w zakresie planowania kariery zawodowej na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Centra opierając się na klasyfikacji zawodów i specjalności dysponują bogatymi zbiorami informacji zawodowej w postaci programów komputerowych, przewodników po zawodach, opisów i charakterystyk zawodowych, wspomagających usługi poradnictwa zawodowego. Do zbiorów informacji o lokalnym, regionalnym i krajowym rynku pracy należą także dane o działalności pozostałych instytucji rynku pracy, w tym informacje nt. kształcenia ustawicznego i szkolenia bezrobotnych. Do dyspozycji klientów CIiPKZ pozostają stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu, filmy zawodoznawcze, publikacje i wydawnictwa związane z metodami rozwoju osobistego i poszukiwaniem zatrudnienia.

Centra oferują usługi psychologiczne (badania psychologiczne) i doradcze w zakresie badania predyspozycji i kompetencji zawodowych, określania wskazanych kierunków dalszego kształcenia i

szkolenia. Organizują tematyczne zajęcia warsztatowe dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy dotyczące:

- poznania technik poszukiwania pracy,
- prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej,
- przygotowywania dokumentów związanych z poszukiwaniem zatrudnienia,
- wykorzystania Internetu,
- nabywania umiejętności komunikowania się i autoprezentacji,
- wyjaśniania zasad podejmowania pracy za granicą i korzystania z systemu EURES i inne.

Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej współpracują z wieloma instytucjami i organizacjami zajmującymi się rozwojem zasobów ludzkich, a także prowadzą wiele projektów dotyczących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Poziom powiatowy - 339 powiatowych urzędów pracy - wg stanu na czerwiec 2006 r.

Powiatowe Urzędy Pracy (PUP) jako organizacyjne jednostki samorządu powiatowego, podlegają starostom/prezydentom miast. Odpowiedzialne są za opracowanie i realizowanie programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Do zadań samorządów powiatowych w zakresie polityki rynku pracy, m.in. należy udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe.

Poradnictwo zawodowe realizowane jest w każdym powiatowym urzędzie pracy przez wydzieloną jednoosobową lub wieloosobową komórkę organizacyjną. Strukturę organizacyjną komórki m.in. poradnictwa zawodowego określa regulamin organizacyjny powiatowego urzędu pracy.

Adresy WUP i PUP dostępne są na stronie internetowej www.psz.praca.gov.pl

Usługi rynku pracy realizowane przez PSZ:

- pośrednictwo pracy,
- usługi EURES[1],
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa,
- organizacja szkoleń,

- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Publiczne służby zatrudnienia mogą zlecać jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym, instytucjom szkoleniowym, organizacjom związków zawodowych, organizacjom pracodawców oraz agencjom zatrudnienia niektóre zadania określone w ustawie z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

Publiczna służba zatrudnienia ma charakter rządowo-samorządowy. Jej cechą jest niezależność każdej jednostki organizacyjnej.

2. Ochotnicze Hufce Pracy

Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką wyspecjalizowaną w działaniach na rzecz młodzieży, zwłaszcza młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, oraz bezrobotnych do 25 roku życia.

Podmiotem oddziaływań Ochotniczych Hufców Pracy są trzy grupy młodzieży:

- młodzież zaniedbana, o zmniejszonych szansach życiowych, pochodząca ze środowisk niedostosowanych społecznie, w dużej części patologicznych, wręcz kryminogennych - z rodzin dysfunkcyjnych - niepełnych, zubożałych, młodzież poszukująca instytucjonalnego wsparcia i opieki, wymagająca oddziaływań wychowawczych i kształcenia zawodowego warunkującego samodzielny start w dorosłe życie,
- absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (bądź uczniowie ostatnich klas tych szkół), absolwenci wyższych uczelni - młodzież wykształcona i z pewnymi już kwalifikacjami zawodowymi - zagrożona bezrobociem i bezrobotna,
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i studenci, którzy w czasie wolnym od nauki chcą pracować za pośrednictwem OHP i tym samym poprawić własną sytuację materialną.

Ochotnicze Hufce Pracy realizują zadania w stosunku do młodzieży w zakresie:

- kształcenia i wychowania,
- zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Do zadań w zakresie podstawowej działalności OHP należy:

- wspieranie systemu wychowawczego i edukacyjnego państwa,
- aktywizacja społeczna, zawodowa i ekonomiczna młodzieży w jednostkach organizacyjnych OHP,

- organizowanie praktyk zawodowych w kraju i za granicą,
- podejmowanie innych form działalności umożliwiających podwyższanie kwalifikacji zawodowych lub przekwalifikowanie,
- organizowanie całorocznego zatrudnienia młodzieży bezrobotnej oraz w okresie wakacji dla młodzieży szkół ponadpodstawowych,
- świadczenie usług z zakresu informacji i poradnictwa zawodowego,
- refundowanie kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego,
- inicjowanie i organizowanie międzynarodowej współpracy młodzieży oraz
- realizacja programów europejskich.

Głównym celem działalności OHP jest stwarzanie młodzieży warunków prawidłowego rozwoju społecznego i zawodowego - ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży defaworyzowanej - poprzez aktywne budowanie systemu pomocy dla grup najsłabszych, organizowanie i wspieranie form wychodzenia z ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych.

Ochotnicze Hufce Pracy są instytucją, która nie tylko kształci, przekwalifikowuje, ale również prowadzi poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy oraz przygotowuje młodzież do samodzielnego poruszania się po rynku pracy.

OHP stwarzają możliwości pomocy młodym ludziom, wykorzystując dostępne narzędzia i metody aktywizacji młodzieży połączone z nowoczesnymi technologiami komputerowymi i informacyjnymi.

Struktury organizacyjne OHP obejmują swoim zasięgiem całą Polskę (dokładne informacje dotyczące struktury OHP są dostępne na stronie www.ohp.pl).

Więcej informacji na temat OHP można znaleźć w ustawie z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.), rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy z 30 grudnia 2004 r. (Dz. U. z 2005, Nr 6 poz. 41) oraz na stronie www.ohp.pl

3. Agencje zatrudnienia

Agencje zatrudnienia są niepublicznymi jednostkami organizacyjnymi świadczącymi usługi w zakresie pośrednictwa pracy, pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, poradnictwa zawodowego, doradztwa personalnego i pracy tymczasowej.

Agencje zatrudnienia prowadzą działalność regulowaną w rozumieniu ustawy z 2 lipca 2004 r. o

swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807, z późn. zm.) i zobowiązane są dokonać wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia.

Agencje zatrudnienia ujęte w zapisach ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.) to:

1) Agencje pośrednictwa pracy

- zajmują się pośrednictwem pracy na terenie Polski oraz pośrednictwem do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych,

- udzielają pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy, w tym również niezarejestrowanym w urzędzie pracy, w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, a pracodawcom w znalezieniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach.

Agencja może żądać od osób, dla których poszukuje zatrudnienia, jedynie zwrotu faktycznie poniesionych kosztów związanych ze skierowaniem do pracy za granicą, poniesionych na dojazd i powrót osoby skierowanej, wydanie wizy, badania lekarskie, tłumaczenia dokumentów.

Liczba czynnych agencji pośrednictwa pracy na dzień 22 stycznia 2007 r. wynosiła 3 460.

2) Agencje doradztwa personalnego świadczą dla pracodawców usługi w zakresie:

- prowadzenia analizy zatrudnienia,

- określania kwalifikacji pracowników i ich predyspozycji zawodowych oraz innych cech niezbędnych do wykonywania określonej pracy,

- wskazywania źródeł i metod pozyskania kandydatów na określone stanowiska pracy,

- weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji i predyspozycji.

Liczba czynnych agencji doradztwa personalnego na dzień 22 stycznia 2007 r. wynosiła 1453.

3) Agencje poradnictwa zawodowego świadczą usługi polegające w szczególności na:

- udzielaniu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia,

- udzielaniu informacji zawodowych,

- udzielaniu pracodawcom pomocy w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych.

Liczba czynnych agencji poradnictwa zawodowego na dzień 22 stycznia 2007 r. wynosiła 805.

4) Agencje pracy tymczasowej kierują pracowników do pracodawcy użytkownika, którym może być pracodawca lub podmiot nie będący pracodawcą w rozumieniu Kodeksu pracy.

Liczba czynnych agencji pracy tymczasowej na dzień 22 stycznia 2007 r. wynosiła 1490.

Wykonywanie usług w zakresie:

- pośrednictwa pracy na terenie Polski,
- pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych,
- doradztwa personalnego,
- pracy tymczasowej,
- poradnictwa zawodowego

wymaga uzyskania certyfikatu Ministra Pracy i Polityki Społecznej - potwierdzającego wpis do rejestru agencji zatrudnienia prowadzonego przez właściwego Marszałka województwa (wojewódzkie urzędy pracy).

Procedurę wpisu do rejestru oraz warunki prowadzenia agencji określa ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. nr 99 poz. 1001 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z 13 października 2005 r. w sprawie wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia oraz informacji składanych przez agencje (Dz. U. nr 212, poz. 1770).

Agencje zatrudnienia nie mogą pobierać żadnych opłat od osób, dla których poszukują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Wyjątek stanowią pewne opłaty pobierane od osób skierowanych do pracy za granicą.

Agencja ma obowiązek poinformować osobę kierowaną do pracy za granicą o możliwości opłacania składek na Fundusz Pracy z tytułu zatrudnienia za granicą i nabyciu z tego tytułu uprawnień pracowniczych.

Wykaz agencji zatrudnienia znajduje się na stronie internetowej
<http://www.kraz.praca.gov.pl/StronaGlowna.aspx>

Jedną z organizacji zrzeszających środowisko agencji zatrudnienia jest Stowarzyszenie Agencji Zatrudnienia (SAZ), które dba o dalszy rozwój branży i interesy przedsiębiorstw w niej zrzeszonych. Podstawą prawną działania SAZ są postanowienia ustawy z 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 1991 r. Nr 55, poz. 235 z późn. zm.). Stowarzyszenie Agencji Zatrudnienia jest organizacją dobrowolną, samorządną i niezależną w swej działalności statutowej od organów administracji publicznej i samorządowej oraz organizacji politycznych, społecznych i zawodowych. Podstawowym celem powołania Stowarzyszenia Agencji Zatrudnienia jest reprezentowanie wspólnych

interesów i ochrona praw zrzeszonych Członków oraz zagwarantowanie stabilnych zasad i bezpieczeństwa działalności agencji zatrudnienia w Polsce.

4. Instytucje szkoleniowe

Instytucjami szkoleniowymi są publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną.

Typy instytucji edukacyjnych/prowadzących działalność szkoleniową:

- publiczne szkoły, placówki lub ośrodki,
- niepubliczne szkoły lub placówki,
- szkoły wyższe,
- inne podmioty prowadzące edukację pozaszkolną.

Instytucje szkoleniowe funkcjonują w oparciu o art. 20 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.), oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z 27 października 2004r. w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych (Dz. U. Nr 236, poz. 2365).

Wpis do rejestru jest wymagany od instytucji szkoleniowych ubiegających się o zlecenia na szkolenie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, finansowane ze środków publicznych, takich jak np. Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze pomocowe Unii Europejskiej.

Instytucja szkoleniowa chcąc dokonać wpisu do rejestru składa dokumenty w wojewódzkim urzędzie pracy, właściwym dla siedziby tej instytucji.

W rejestrze instytucji szkoleniowych na dzień 22 stycznia 2007 r. wykazanych jest 5 643 instytucji szkoleniowych.

Rejestr instytucji szkoleniowych jest dostępny pod adresem www.psz.praca.gov.pl

5. Instytucje dialogu społecznego

Instytucjami dialogu społecznego na rynku pracy są organizacje i instytucje zajmujące się problematyką rynku pracy:

- organizacje związków zawodowych,
- pracodawców,
- bezrobotnych oraz
- organizacje pozarządowe

współpracujące z publicznymi służbami zatrudnienia i Ochotniczymi Hufcami Pracy w zakresie realizacji zadań określonych ustawą z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

Instytucje dialogu społecznego to np.:

- Naczelna Rada Zatrudnienia,
- Wojewódzkie Rady Zatrudnienia,
- Trójstronna Komisja do Spraw Społeczno-Gospodarczych,
- Wojewódzkie Komisje Dialogu Społecznego,
- Trójstronne zespoły branżowe działające poza Trójstronną Komisją do Spraw Społeczno-Gospodarczych.

6. Instytucje partnerstwa lokalnego

Instytucje partnerstwa lokalnego są instytucjami realizującymi inicjatywy partnerów rynku pracy, tworzonymi na rzecz realizacji zadań określonych ustawą i wspieranymi przez organy samorządu terytorialnego.

Cel:

- aktywizowanie całych społeczności lokalnych,
- zachęcanie ich do współpracy przy definiowaniu lokalnych problemów i rozwiązywaniu ich na poziomie gminy, miasta czy powiatu.

[1] Usługi EURES to międzynarodowe pośrednictwo pracy na terenie państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz informowanie o warunkach życia i pracy w tych państwach w celu wspierania mobilności na europejskim rynku pracy (<http://www.eures.praca.gov.pl>)